

تحصیلات تکمیلی

پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته زبان و ادبیات فارسی

عنوان:

بررسی شعر دفاع مقدس با تکیه بر غزل‌های نصراله مردانی و سید حسن حسینی

استاد راهنما:

دکتر محمدعلی زهرا زاده

استاد مشاور:

دکتر عباس نیکبخت

تحقیق و نگارش:

اکرم سلطانی

(این پایان نامه از حمایت مالی دانشگاه سیستان و بلوچستان بهره مند شده است.)

مهر ۱۳۹۱

تقدیم به:

روح پاک پدرم که عالمانه به من آموخت تا چگونه در عرصه ی زندگی، ایستادگی را تجربه نمایم.

به مادرم، دریای بی کران فداکاری و عشق، سنگ صبوری که الفبای زندگی به من آموخت.

و تمامی شهدای این سرزمین.

سپاسگزاری

خداوند متعال را به خاطر موهبت‌هایی که به من عطا کرده شاکر و سپاسگزارم و هر آنچه را که به دست آورده‌ام و خواهم آورد او به من هدیه کرده است و از پدرم که اینک در میان ما نیست سپاسگزارم، او بود که انگیزه‌ی آموختن را در من بارور کرد تا با سعی و تلاش به مدارج بالای علمی برسم و از مادرم که عاشقانه در کنارم بود و همراه با اشک‌های من اشک ریخت و همراه با لبخندم لبخند زد و رنج‌های فراوانی را به خاطر من متحمل شد. از استاد ارجمند و فرهیخته جناب آقای دکتر محمد علی زهرازاده کمال تشکر را دارم که مرا در مسیر این پژوهش راهنمایی نمودند، از جناب آقای دکتر عباس نیکبخت که زحمت مشاوره این پایان‌نامه را پذیرفتند بسیار سپاسگزارم. در پایان برای تمامی این عزیزان از پروردگار متعال توفیق روزافزون و سلامتی خواستارم.

چکیده:

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی در سال ۱۳۵۷ به رهبری بنیانگذار نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران حضرت امام خمینی (ره)، شاهد تحولات عظیم و بنیادی در همه ی عرصه ها، بویژه عرصه ی ادبی کشورمان هستیم. یکی از رخدادهایی که بعد از انقلاب تأثیر فراوان بر شعر گذاشت جنگ عراق علیه ایران بود. شعر متولد شده در این دوران شعر دفاع مقدس نامیده شد که غزل یکی از قالبهایی است که توانست در این عرصه خوش بدرخشد. از جمله شاعرانی که در این زمینه به سرودن شعر پرداختند می توان به سید حسن حسینی و نصراله مردانی اشاره کرد. در این رساله برآنیم تا بدانیم آیا نصراله مردانی بنیانگذار غزل حماسی بود و مضامین شعر دفاع مقدس در اشعار او و سید حسن حسینی جلوه یافته است. تا آنجا که نگارنده سراغ دارد در زمینه ی بررسی شعر دفاع مقدس با تکیه بر غزلهای نصراله مردانی و سید حسن حسینی تحقیقی صورت نگرفته است. کار اصلی این رساله بررسی غزلهای دو شاعر است تا مضامین و مفاهیم به کار برده شده توسط دو شاعر به روشنی نموده شود و محققان و علاقه مندان به این موضوعات را یاری رساند. در این رساله روش کار بیشتر به صورت کتابخانه ای بوده است.

واژگان کلیدی: شعر دفاع مقدس، غزل حماسی، نصراله مردانی، سید حسن حسینی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: مقدمه
۲	مقدمه
۶	فصل دوم: کلیات
۷	۱-۲ معنای غزل
۸	۱-۱-۲ سیر تحول و تطور معانی غزل
۱۰	۲-۱-۲ دوره های مختلف غزل
۱۲	۳-۱-۲ انواع غزل
۱۳	۴-۱-۲ ویژگی های عام غزل
۱۶	۲-۲ حماسه
۱۸	۱-۲-۲ ویژگی های حماسه
۱۹	۲-۲-۲ انواع حماسه
۲۰	۳-۲-۲ تقسیم حماسه بر اساس قدمت
۲۰	۴-۲-۲ تقسیم حماسه بر اساس موضوع
۲۱	۵-۲-۲ تقسیم بندی حماسه بر اساس نظم و نثر
۲۲	۶-۲-۲ پیدایش حماسه های ملی
۲۲	۷-۲-۲ انحطاط حماسه سرایی

۲۵	فصل سوم: ادبیات پایداری
۲۶	۱-۳ ادبیات پایداری چیست؟
۲۸	۱-۱-۳ دایره ی شمول ادبیات پایداری
۲۹	۲-۱-۳ سیر تاریخی ادبیات پایداری
۳۱	۳-۱-۳ مضامین ادبیات پایداری
۳۵	۴-۱-۳ تفاوت ادبیات پایداری و مقاومت
۳۶	۲-۳ ادبیات مقاومت
۳۸	۱-۲-۳ ویژگی های کلی ادبیات مقاومت
۳۸	۲-۲-۳ شاخص های ادبیات مقاومت
۳۹	۳-۲-۳ گونه های ادبیات مقاومت
۳۹	۱-۳-۲-۳ ادبیات منظوم مقاومت
۴۰	۱-۱-۳-۲-۳ شعر انقلاب
۴۱	۲-۱-۳-۲-۳ شعر دفاع مقدس
۴۲	۱-۲-۱-۳-۲-۳ وجه نامگذاری دفاع مقاومت
۴۵	۲-۲-۱-۳-۲-۳ انواع شعر دفاع مقدس
۴۶	۳-۲-۱-۳-۲-۳ عناصر اصلی شعر دفاع مقدس
۴۸	۴-۲-۱-۳-۲-۲-۳ ویژگی های اشعار دفاع مقدس
۴۹	۳-۳ انواع غزل انقلاب از نظر محتوا
۵۰	۱-۳-۳ غزل حماسی

۵۹	۲-۳-۳ غزل حماسی - عرفانی
۵۹	۳-۳-۳ غزل سوگ سروده
۶۰	۴-۳-۳ غزل مدحی
۶۰	۵-۳-۳ غزل عارفانه
۶۱	فصل چهارم: شرح حال و بررسی اشعار
۶۲	۱-۴ زندگی نامه و آثار نصراله مردانی
۶۵	۲-۴ زندگی نامه و آثار سید حسن حسینی
۶۹	۳-۴ بررسی شعر
۶۹	۱-۳-۴ دعوت به مبارزه
۷۱	۲-۳-۴ امید به پیروزی
۷۲	۳-۳-۴ شهید و شهادت
۷۴	۴-۳-۴ ستایش و تجلیل از مبارزان
۷۶	۵-۳-۴ کاربرد اصطلاحات علوم دینی
۷۷	۶-۳-۴ دگرگونی محتوایی و معنایی عناصر عرفانی
۷۸	۷-۳-۴ یادکرد شخصیت های دینی و اسلامی
۸۰	۸-۳-۴ یادکرد شخصیت ها و اسطوره های ایران باستان
۸۲	۹-۳-۴ استفاده و اقتباس از واژگان و تعبیرات قرآنی و احادیث
۸۳	۱۰-۳-۴ یادکرد امام خمینی
۸۵	۱۱-۳-۴ ذکر عاشورا و امام حسین(ع)

۸۸

نتیجه گیری

۹۰

پی نوشت

۹۲

منابع

فصل اول

مقدمه

ادبیات هر کشوری، همچون آینه ای منعکس کننده فراز و نشیب ها، ارزش ها، تجربه ها، اندیشه ها و اهداف آن ملت است. بنابراین جنگ و دفاع و پیامدهای آن همواره در ادبیات هر ملتی وجود داشته. سرزمین ایران نیز به سبب موقعیت جغرافیایی که همواره مورد تهاجم بوده و دارای تاریخ حماسی غنی و پربراری است، بی گمان یکی از با شکوه ترین حماسه های دفاع از سرزمین، دوران هشت سال دفاع مقدس است. پیشینه و پشتوانه ی بیش از هزار سال شعر فارسی، سرمایه ی عظیمی برای شاعران عصر انقلاب و دفاع مقدس بوده و هست؛ پشتوانه ای که دیگر انواع و گونه های ادبی از آن بی بهره یا کم بهره اند همین است که شعر پیام رساننده و تکیه گاه اصلی طرح اندیشه ها و آرمان ها و عواطف این دوره است.

شعر دفاع مقدس همان طور که از نامش پیداست شعری است خاص شعری که با دو نشانه «دفاع» و «مقدس» از شعر به مفهوم مطلق کلمه فاصله می گیرد. پس از آغاز جنگ تحمیلی، در فضای ادبیات معاصر، گونه ای از شعر به نام «شعر دفاع مقدس» پا به عرصه ی وجود گذاشت. شعری برآمده از بطن واقعیتی ناگزیر به نام «دفاع مقدس». از همین رو بی هیچ حرف و حدیثی می توان گفت که تاریخ تولد پدیده ای به نام شعر دفاع مقدس، سال ۱۳۵۹ و همزمان با آغاز جنگ تحمیلی ایران و عراق است.

ویژگی اساسی اشعار آن دوران به کارگیری واژگان و مفاهیم و تصویرهای خاصی بود که از یک سو به آن هویتی اسلامی و معنوی می بخشید و از سوی دیگر هویتی حماسی و مردمی؛ شعر آن روزگار هم مثل تمام عناصر فرهنگ آن دوره، لحنی حماسی داشت و در پی تهییج مردم به دفاع و پایداری بود.

یکی از قالب های شعری که همواره مورد استفاده شاعران قرار گرفته و همواره خوش درخشیده غزل بوده است. «غزل»، از پرکاربردترین و انعطاف پذیرترین قالب های شعر فارسی، که با جذب موضوعات متعدد توانمندی های خود را نشان داده است، در این عصر با افتخار میداننداری کرد و اکثر شاعران از این قالب بهره گرفتند، اما غزل انقلاب از ویژگی های ممتاز زبانی، فکری و ادبی برخوردار است. شروع جنگ تحمیلی برهه خاصی از شعر را برای شاعران به وجود آورد و شاعران از قالب های کلاسیک به خصوص از غزل برای ابراز احساسات و اندیشه های خود بهره بردند که یکی از این شاعران نصراله مردانی بود که از قالب غزل بسیار بهره برد و غزلی را به نام غزل حماسی

پایه گذاری کرد. اوج روحیه دلیری و دلاوری و جانبازی عاشقانه در دفاع از آب و خاک و ارزش های ملی و دینی عصر انقلاب با لحن حماسی در غزل متجلی شد و نوع تازه ای به نام غزل حماسی را آفرید. غزل حماسی در عصر جنگ هویتی خاص پیدا کرد و مقبولیت همگانی یافت. در این نوع ادبی لطافت و نرمی غزل و فخامت و درشتی حماسه در هم آمیخته شد.

" نصراله مردانی بنیانگذار غزل حماسی در ادبیات انقلاب بود، چرا که تا پیش از نصراله مردانی قالبی به نام غزل حماسی وجود نداشت. در دوران مشروطه با ظهور چهره‌هایی مثل فرخی، عارف قزوینی، میرزاده عشقی نوعی از غزل که به عنوان سیاسی- اجتماعی معروف شد شکل گرفت؛ ولی غزل حماسی به معنای دقیق کلمه با ظهور نصرالله مردانی بنیان نهاده شد. نصرالله مردانی در واقع پیرو فردوسی بزرگ در عصر حاضر بود که سعی می‌کرد ایثارگری‌ها، جانبازی‌ها و حماسه‌های بزرگی را که رزمندگان اسلام در جبهه‌ها آفریدند با زبان شعر به تصویر بکشد و قدم جای پای فردوسی بزرگ بنهد. " (اسماعیلی، ۱۳۸۷: ۱۳) شاعران دیگری نیز به تبعیت از نصرالله مردانی به سرودن غزل حماسی پرداختند که از آن جمله می‌توان به سید حسن حسینی اشاره کرد که او نیز مانند نصراله مردانی در جبهه های جنگ حضور داشته و همگام با مبارزان و دلاوران این سرزمین از وطن خود دفاع می کرده است. مضامین و موارد مشترکی در اشعار هر دو یافت می شود اما نصراله مردانی در اشعارش از اسطوره های باستانی بهره می گیرد و در اشعارش نمود بیشتری دارد.

تعریف مسأله و بیان سوالهای اصلی تحقیق:

پس از حمله ی رژیم بعثی عراق علیه کشور عزیزمان ایران، باب تازه ای از مضامین به روی ادبیات فارسی گشوده شد و تحول عظیمی در مضمون شعر ایجاد شد. شاعران در عرصه ی جنگ تحمیلی آنچه می دیدند و می شنیدند مستقیماً به مخاطب عرضه می کردند و مردم را به مبارزه، مسایل مذهبی، پایداری و مسایلی از این دست تهییج می کردند. یکی از قالب های شعری که شاعران در دوره ی دفاع مقدس از آن بهره می بردند غزل بود. غزل، وسیع ترین عرصه ی شعری انقلاب و دفاع مقدس است. از همان سال های نخست انقلاب و دفاع مقدس تا به امروز غزل با تمام ظرفیت ها و استعدادهایش در خدمت ارزش ها، باورها و عواطف و احساسات نسل انقلاب قرار گرفته است. امتزاج «حماسه» و «عرفان» در غزل و پیوند آن با فرهنگ اسلامی- بویژه فرهنگ عاشورا - همراه با آمیزه ای از نرمش و خشونت در محتوای اشعار به خوبی نمایان است. در این پژوهش بررسی خواهیم کرد که آیا می توان از مقوله ای به عنوان غزل حماسی در شعر دفاع مقدس نام برد؟ آیا می توان از نصراله مردانی به عنوان پایه گذار غزل حماسی نام برد؟ آیا در اشعار نصراله مردانی و سید حسن حسینی مضامین دفاع مقدس وجود دارد؟

سابقه و ضرورت انجام تحقیق:

پیرامون این تحقیق کم و بیش مطالب پراکنده ای وجود دارد، اما در این راستا مطالب جامع و منسجمی تا آنجا که جستجو شد، یافت نشد. با توجه به اهمیت مضامین و ارزش های دینی - اسلامی موجود در ادبیات دفاع مقدس، گردآوری و پژوهش پیرامون مضامین شعر این دوره برای تقویت و اشاعه ی فرهنگ دفاع مقدس ضروری است، چرا که یکی از شیوه های اصلی ماندگاری ارزش ها و شواهد این دوران، ادبیات آن دوره خصوصاً شعر دفاع مقدس است. در زمینه ادبیات پایداری در این دانشگاه رساله هایی تحت عنوان مضامین مشترک شعر دفاع مقدس در شعر سلمان هراتی، قیصر امین پور و سپیده کاشانی و رساله ی دیگری تحت عنوان بازتاب ادبیات پایداری در شعر شاعران معاصر با تأکید بر شعر خانم طاهره صفارزاده، سیمین دخت وحیدی و سپیده کاشانی صورت گرفته است.

فرضیه ها:

۱) می توان از مقوله ای به عنوان غزل حماسی نام برد.

۲) نصراله مردانی پایه گذار غزل حماسی است.

۳) در اشعار نصراله مردانی و سید حسن حسینی مضامین دفاع مقدس وجود دارد.

هدف ها:

از آنجا که هشت سال جنگ تحمیلی یکی از برهه های مهم تاریخی کشور محسوب می شود و رشادت و دلاوری های رزمندگان در این دوره حماسه ای جدید و ماندگار آفرید بر آن شدیم تا برای شناخت بهتر ماهیت اشعار دفاع مقدس گامی برداریم.

چه کاربردهایی از انجام دادن این تحقیق متصور است؟

از این پایان نامه دانشجویان، اساتید، پژوهشگران و علاقه مندان به تحقیق در حوزه دفاع مقدس بهره مند می شوند.

نوآوری طرح در چیست؟

در مورد دفاع مقدس و ادبیات پایداری کارهایی صورت گرفته است ولی تا کنون به بررسی غزلهای دو شاعر پرداخته نشده است.

روش انجام دادن تحقیق:

این تحقیق به روش فیش برداری و کتابخانه ای انجام شد.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات:

فیش برداری، تحلیل و بررسی از نمونه های استخراج شده، استخراج مضامین و نمونه هایی از نصراله مردانی و سید حسن حسینی.

فصل دوم

کلیات

۲-۱ معنای غزل

دهخدا "غزل" را به نقل از بعضی فرهنگ‌ها، اسم مصدر عربی به معنی رشتن و "مغزول" را نعت از آن بیان کرده و به نقل از علامه جرجانی "ریسمان رشتن" و به نقل از غیاث اللغات "ریسیدن" آورده است

برای غزل معانی همچون: "سخن گفتن با زنان، عشق بازی نمودن، حدیث زنان و عشق ایشان کردن، محادثه با زنان،... حکایت کردن از جوانی و حدیث صحبت و عشق زنان و... آمده است. در کشف اصطلاحات فنون آمده: غزل اسم مغازله است به معنی سخن گفتن با زنان و در اصطلاح شعر عبارت است از ابیاتی چند، متعهد در وزن و قافیه، فقط بیت اول آن ابیات مصرع باشد و غزل را تشبیب نیز گویند." (قاسمی، ۱۳۸۱: ۸۶)

"واژه ی غزل که در اصل به معنی عاشقی کردن و سخن عاشقانه گفتن بوده است، نخست در خود زبان عربی در معنی شعر عاشقانه رواج یافته و با همین معنی از عربی به فارسی راه یافته است و در زبان فارسی، از آنجا که در آغاز شعرهای عاشقانه بیشتر با موسیقی همراه بوده اند و با آواز خوانده می شده اند، از یک سو معنی آواز و شعر ملحون را پذیرفته است و از دیگر سو، چون در آن روزگار که روزگار اوج قصیده است شعرهای عاشقانه بیشتر در آغازهای قصاید جای داشته اند، مفهومی مترادف با تشبیب و تغزل‌های آغازین نیز به کار رفته است و از آن پس که شعر عاشقانه قالبی جداگانه و جا افتاده یافته است؛ نامی شده برای همین قالب، و این معنی از سده های هفتم و هشتم به این سو، دیگر معانی آن را زیر سایه گرفته است." (راستگو، ۱۳۸۳: ۲۶)

در واقع "غزل نوعی شعر است که از قدیم‌ترین ازمنه همراه و به موازات تغزل، توسط گویندگان فارسی سروده می شده است. در باره پیدایی غزل در شعر فارسی، غیر از نظریه تکامل تغزل و جدایی آن از قصیده، این گمان نیز وجود دارد که یا از غزل عربی اقتباس شده و یا از نوعی ترانه های موجود از قبل از اسلام ریشه گرفته است." (رزمجو؛ ۱۳۷۲: ۲۷)

بین غزل و تغزل فرق است از جمله این که در تغزل، معانی ابیات به حکم روش قصاید باز بسته ی یکدیگر است، اما در غزل این ارتباط شرط نیست و دیگر اینکه عشق مطرح در تغزل همیشه مادی و زمینی است، اما در غزل غالباً معنوی و آسمانی است. تغزل برون گرایانه و غزل درون گرایانه است.

اما "شکل غزل باید بسیار ممتاز باشد و بویژه از نظر زبان نباید کلمات خشن و ناخوش آهنگ در آن به کار برده شود. غزل نوع شعری است که بسیار مورد علاقه زبان های پارسی و هند و ترکی است." (صبور، ۱۳۷۰: ۸۳)

در واقع می توان گفت که "موضوع غزل، بیان خویشتن خویش است و غزل بهترین قالب برای بیان این نوع سخنان و مضامین عاشقانه است." (ذوالفقاری، ۱۳۸۱: ۱۲)

۲-۱-۱-۱ سیر تحول و تطور معانی غزل

قالب های شعری نیز همچون دیگر ابعاد و زوایای شعر در طول حیات خود به مقتضیات شرایط زمانی و مکانی گوناگون دستخوش تغییراتی شده و در طول عمر چندین سده خود فراز و فرودهای فراوانی را طی کرده است. غزل به عنوان یک قالب شعری از این امر مستثنا نبوده است.

"غزل در طی تاریخ ادبیات فارسی چهار معنا داشته است که سه معنای آن امروزه قدیمی و متروک شده است:

۱- غزل به معنای مقطعات چند بیتی فارسی که ملحون بوده است، این نوع غزل ظاهراً در اوایل مقید به وزن رباعی بوده و سپس این قید حذف شده است. غزل ملحون تا اواخر قرن پنجم موسوم بوده است.

۲- غزل به معنای تغزل قصیده، این معنی تا قرن نهم و دهم معمول بوده است.

۳- غزل به معنای مطلق شعر عاشقانه.

۴- غزل به معنای مصطلح." (شمیسا، ۱۳۷۶: ۲۵)

غزل در قرن ششم که به ارکان قصیده خللی وارد شده بود، پا گرفت و در قرن هفتم قصیده را به عقب راند و خود قالب رایج و مسلط شعر فارسی گردید. ممدوح رفته بود و معشوق آمده بود. (شمیسا، ۱۳۷۳: ۲۷۹)

مجموعه ی افکار غنایی، عاشقانه (مجازی و حقیقی) معانی عرفانی، فلسفی، اجتماعی و اخلاقی، عبرت، ایثار، فداکاری، خداجویی، حق طلبی در غزل آمده است محرک شاعر در غزل، احساسات و عواطف است. (رستگارفسای، ۱۳۷۲: ۵۷۱)

غزل در کاربرد امروزی، یکی از انواع ادبی و نام یکی از قالب های شعر فارسی است. قالبی که هر چند وزن، قافیه، ردیف، مقدار (=شماره بیت ها) و موضوع و محتوای ویژه، مرزبندی شده و تغییر ناپذیری ندارد و می تواند در سرایش هر موضوع به کار آید و به تناسب موضوع از هر وزن، قافیه، ردیف بهره جوید، اما بیشتر در وزن های نرم و روان و هموار و با قافیه و ردیف های آشنا و خوش آهنگ سروده می شود؛ شماره ی بیت های آن کم و بیش، بیشتر از هفت، هشت بیت است؛ محتوا و درون مایه ی آن، پیش و بیش از هر چیز، عشق و وابسته های آن است و گاه نیز موضوعات سیاسی، اجتماعی، وطنی و... چگونگی و جایگاه قافیه در آن، درست مانند قصیده، رباعی و دوبیتی است؛ یعنی نخستین مصرع و همه ی مصرع های دوم آن هم قافیه هستند؛ بیشینه ی غزل ها، بویژه غزل های زیبا و دلنشین با ردیف نیز همراهند؛ نام شعری (=تخلص) گوینده نیز بیشتر در پایان غزل یاد می شود. (راستگو، ۱۳۸۳: ۴)

آنچه می دانیم و تاریخ ادب فارسی نیز آن را گواهی می کند، این است که قالب غزل، به گونه ای جداگانه، جا افتاده، شکل یافته و به فراوانی نخستین بار در دیوان سنایی غزنوی به کار رفته است و پس از او به دست سخنورانی چون انوری، ادیب صابر، ظهیر فارابی، جمال الدین عبدالرزاق، کمال الدین اسماعیل، فریدالدین عطار و... راه کمال پیموده است؛ با سعدی به نهایت فصاحت و روانی و شیرینی و شیوایی رسیده است؛ با مولانا به اوجی دسترس ناپذیر از شور و شیدایی و تپش و جهش فرا رفته است؛ با حافظ به فراترین فراز جمال و کمال و استواری و آراستگی گام نهاده است؛ با صائب و بیدل آفاق گسترده، دور و دراز و ژرف باریک خیالی، ظریف اندیشی و نکته پردازی را در نورد دیده است و با سیمین [بهبهانی] و سایه و سرشک و... حال و هوای و میدان و مجال نو و امروزی نه یافته است. (همان: ۴)

"غزل گرچه در مواجهه با دگرگونی های زبانی و فرار گرفتن در مسیر تجربیات رنگارنگ لفظی شاعران، در بعد ساختاری اش دچار دگرگونی ها و افراطی هایی شده، اما به مدد گستردگی و قابلیت مفهومی اش، قالبی نامیراست. تطورات شعر فارسی از آغاز تا عهد بازگشت و زمان حاضر، هر کدام موجب ظهور گرایش های مختلف صوری در غزل بوده است، در عین حال مفاهیمی چون عشق، عرفان، حماسه، اجتماع و ... در طول حیات غزل خود را به وسیله ی آن بیان کرده اند." (قاسمی، ۱۳۸۱: ۸۹)

غزل امروز با همه ی فراز و نشیب ها و ارزش ها و کاستی ها توانسته است موجودیت خود را حفظ کند و از همه مهم تر رایج ترین قالبی باشد که در تمام جریان های انقلاب خصوصاً هشت سال دفاع مقدس طلایه دار پیام رسانی و بیان ارزش های انقلابی و تصویر گر رشادت ها و از جان گذشتگی ها و مظلومیت های عزیزان رزمنده ای باشد که ارزش های واقعی اسلام را در میادین خون و حماسه و عشق به ظهور رساندند و برگ زرین و غرور آفرین و خونینی بر تاریخ خونبار اسلام افزودند

۲-۱-۲ دوره های مختلف غزل فارسی

۱- عصر تغزل: که از آغاز شعر فارسی تا آغاز قرن ششم طول می کشد و در آن اندک اندک شکل شعری غزل به وجود می آید.

۲- دوره ی رواج غزل که از قرن ششم تا پایان قرن نهم است و در آن شکل شعری تشخیص یافته ی غزل به دو نوع عاشقانه و عارفانه تقسیم می شود که هر کدام از این دو به ترتیب با سعدی و مولوی به اوج می رسد و سپس هر دو در حافظ تلفیق می یابند.

۳- غزل حد واسط عراقی و هندی که از اواخر قرن نهم تا اوایل قرن یازدهم طول می کشد. شاعران به فکر می افتند که به شیوه های تازه ای دست یابند و راه های مختلف را تجربه کنند.

۴- غزل سبک هندی که از اوایل قرن یازدهم تا اواسط قرن دوازدهم طول می کشد و در این دوره غزلی کاملاً متمایز از غزل سنتی (سبک عراقی) به وجود می آید.

۵- غزل دوره ی بازگشت که از اواسط قرن دوازدهم تا زمان ما کم و بیش به طول می انجامد و شاعران می کوشند تا از یافته های شعری همه ی ادوار استفاده کنند. "البته تحول سیاسی مهمی- نهضت مشروطیت- سبب شد تا قالبی چون غزل نیز از تأثیر اوضاع این مقطع از کشور به دور نباشد، چرا که تحول سیاسی مشروطه باعث شد که هجوم